

АРХІВНО-КРАЄЗНАВЧА ПРАКТИКА ЯК СКЛADOVA ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛЯ-СЛОВЕСНИКА

*Данилевич М.М.,
доцент кафедри теорії і методики
української та світової літератури*

Краєзнавство загалом і літературне краєзнавство зокрема є важливою складовою національної освіти передусім тому, що воно «має великий потенціал і широкі можливості для патріотичного виховання молоді» [1, с. 213]. Професійна підготовка вчителів-філологів за програмою освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» у вищому навчальному закладі передбачає не тільки історико-теоретичну підготовку з літературного краєзнавства, а й набуття практичних вмінь та навичок здійснення краєзнавчих досліджень і проведення польових експедицій у процесі проходження архівно-краєзнавчої практики.

На факультеті філології і журналістики Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка означена практика проводиться з відривом від основного навчального процесу протягом одного тижня наприкінці третього семестру. За кредитно-модульною системою на неї відводиться 30 годин. Студенти проходять практику за місцем проживання на базі музейних, архівних та бібліотечних установ рідного міста чи району з залученням особистих архівів. Мета практики полягає у з'ясуванні комплексу питань, пов'язаних із регіональною специфікою літературного процесу з часу його виникнення до сьогодення з особливим акцентом на сучасному стані розвитку регіональної літератури й надбанні студентами практичного досвіду у галузі літературно-краєзнавчої діяльності.

Серед основних завдань практики варто відзначити актуалізацію та закріплення теоретичних знань, отриманих студентами при вивченні курсу «Літературне краєзнавство», ознайомлення з системою функціонування державних архівів та музейних установ, оволодіння уміннями та навичками з методики краєзнавчої, експозиційної та науково-просвітницької роботи, формування професійних навичок опрацювання архівних джерел, листів, періодичних видань, альманахів, ресурсів інтернету. Значна увага приділяється оволодінню навичками особистого спілкування з діячами літератури, членами їх родин, друзями з метою фіксації спогадів.

Організація і проходження практики складається з трьох етапів: організаційного, практичної діяльності зі збору матеріалу і підготовки звіту. На організаційному занятті студенти знайомляться з метою, завданнями, змістом,

планом і вимогами щодо практики. Практична робота за місцем проживання передбачає такі форми роботи: а) знайомство з періодичними та неперіодичними виданнями, які відображають літературне життя краю; б) каталогізація літературних фактів і систематизація віднайдених матеріалів за хронологічними, тематичними та жанровими ознаками; в) пошук документів за пропонованою тематикою та підготовка їх до друку чи наукового опрацювання; г) збір віршових, прозових, літературно-критичних текстів та відомостей про їх авторів; д) укладання літературної карти району, написання короткої історії літератури досліджуваного регіону; є) знайомство з роботою літературних музеїв чи літературних відділів краєзнавчих музеїв і з системою їх функціонування; ж) особисті зустрічі з літераторами району чи міста, їх родичами та знайомими, запис інтерв'ю, збір інших матеріалів. Підсумкове заняття проводиться у формі науково-практичного семінару.

Під час проходження архівно-краєзнавчої навчальної практики студенти II курсу також засвоюють навички професійної проєктної діяльності з популяризації читання та життя і творчого доробку місцевих літературних діячів. Одним із таких проєктів є проведення анкетування серед мешканців регіону стосовно їх ставлення до читання, обізнаності з розвитком літературного процесу у краї та з творчістю письменників-земляків, читанням української та зарубіжної класики і сучасної літератури, ролі сім'ї, школи, бібліотеки у формуванні літературних смаків та навичок читання художньої літератури тощо. Таке анкетування та подальший аналіз його результатів закладає основу для розробки соціального проєкту з популяризації читання та літературного краєзнавства.

Формування дослідницьких компетентностей майбутніх учителів, розширення знань про літературу рідного краю, здобуття досвіду підготовки і реалізації соціальних проєктів, створення бази текстів і матеріалів для подальшого дослідження в межах написання курсових і кваліфікаційних робіт засвідчують важливість, актуальність і продуктивність архівно-краєзнавчої навчальної практики як обов'язкової компоненти освітньої програми підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 014 Середня освіта (Українська мова і література).

Список використаних джерел

1. Гончаров О. Історико-краєзнавча практика студентів Київського національного університету імені Тараса Шевченка – 2013. Краєзнавство. 2013. №2. С. 213–220.